

ZAKRES PODSTAWY PROGRAMOWEJ PRZEDMIOTU PLASTYKA - KLASY IV –VII

Plastyka rozbudza wrażliwość na piękno przyrody i wartości urzeczywistnione w dziełach sztuki, zachęca do indywidualnej i zespołowej ekspresji artystycznej, rozwija wyobraźnię twórczą i kreatywne myślenie abstrakcyjne, przydatne w każdej dziedzinie życia i w edukacji oraz kształci świadomość, że sztuka jest ważną sferą działalności człowieka i przygotowuje do świadomego korzystania z dorobku kultury. Plastyka jest także ważnym elementem wychowania: stanowi wartościową ofertę wypełnienia wolnego czasu, wspiera integrację społeczną uczniów, wprowadza w zagadnienia wiążące się z ochroną dóbr kultury i własności intelektualnej, traktuje sztukę, jako źródło wzruszeń i nauki, a pracę artystyczną – jako wyraz wiary w siebie i odwagi. Uczy także szacunku dla narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego.

Cele kształcenia – wymagania ogólne

1. Opanowanie zagadnień z zakresu języka i funkcji plastyki; podejmowanie działań twórczych, w których wykorzystane są wiadomości dotyczące formy i struktury dzieła.
2. Doskonalenie umiejętności plastycznych – ekspresja twórcza przejawiająca się w działaniach indywidualnych i zespołowych.
3. Opanowanie podstawowych wiadomości z zakresu kultury plastycznej, jej narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- I. **Opanowanie zagadnień z zakresu języka i funkcji plastyki; podejmowanie działań twórczych, w których wykorzystane są wiadomości dotyczące formy i struktury dzieła. Uczeń:**
  1. wykazuje się znajomością dziedzin sztuk plastycznych: malarstwa, rzeźby, grafiki, architektury (łącznie z architekturą wnętrz), rysunku, scenografii,

sztuki użytkowej dawnej i współczesnej (w tym rzemiosła artystycznego); rozumie funkcje tych dziedzin i charakteryzuje ich język; rozróżnia sposoby i style wypowiedzi w obrębie dyscyplin; zna współczesne formy wypowiedzi artystycznej, wymykające się tradycyjnym klasyfikacjom, jak: happening, performance, asamblaż; sztuka nowych mediów;

2. rozróżnia cechy i rodzaje kompozycji w naturze oraz w sztukach plastycznych (odnajduje je w dziełach mistrzów, a także w tworcach i zjawiskach przyrody); tworzy różnorodne układy kompozycyjne na płaszczyźnie i w przestrzeni (kompozycje otwarte i zamknięte, rytmiczne, symetryczne, statyczne i dynamiczne); ustala właściwe proporcje poszczególnych elementów kompozycyjnych, umiejętnie równoważy kompozycję, wykorzystując kształt i kontrast form;
3. klasyfikuje barwy w sztukach plastycznych; wykazuje się znajomością pojęć: gama barwna, koło barw, barwy podstawowe i pochodne, temperatura barwy, walor barwy; rozróżnia i identyfikuje w dziełach mistrzów i własnych kontrasty barwne: temperaturowe, dopełnieniowe i walorowe; podejmuje działania twórcze z wyobraźni i z zakresu interpretacji natury, uwzględniające problematykę barwy;
4. charakteryzuje i rozróżnia sposoby uzyskania iluzji przestrzeni w kompozycjach płaskich; rozpoznaje rodzaje perspektyw (w tym m.in.: rzędowa, kulisowa, aksonometryczna, barwna, powietrzna, zbieżna); rozpoznaje i świadomie stosuje światłocień, jako sposób uzyskania iluzji przestrzeni; podejmuje działania kreatywne z wyobraźni i z natury, skoncentrowane wokół problematyki iluzji przestrzeni;
5. charakteryzuje pozostałe środki wyrazu artystycznego, takie jak: linia, plama, faktura; wykorzystuje wskazane środki w działaniach plastycznych (kompozycjach z wyobraźni i transpozycji natury);
6. rozróżnia gatunki i tematykę dzieł w sztukach plastycznych (portret, autoportret, pejzaż, martwa natura, sceny: rodzajowa, religijna, mitologiczna, historyczna i batalistyczna); niektóre z tych gatunków odnajduje w grafice i w rzeźbie; w rysunku rozpoznaje studium z natury, karykaturę, komiks, rozumie, czym jest w sztuce abstrakcja i fantastyka; podejmuje działania z wyobraźni i z natury w zakresie utrwalania i świadomości gatunków i tematów w sztuce, stosuje w tym zakresie różnorodne formy wypowiedzi (szkice rysunkowe, fotografie zaaranżowanych scen i motywów, fotomontaż).

II. Doskonalenie umiejętności plastycznych – ekspresja twórcza przejawiająca się w działaniach indywidualnych i zespołowych. Uczeń:

1. w zadaniach plastycznych interpretuje obserwowane przedmioty, motywy i zjawiska, stosując środki wyrazu zgodnie z własnym odczuciem; w wyższych klasach podejmuje również próby rysunkowego studium z natury;
2. wyraża w pracach plastycznych uczucia i emocje wobec rzeczywistości, a także płynące z inspiracji muzycznych czy literackich (impresja i ekspresja); rysuje, maluje, ilustruje zjawiska i wydarzenia realne i wyobrażone (także w korelacji z innymi przedmiotami);
3. modeluje bryły i reliefy, konstruuje samodzielnie małe rzeźbiarskie formy przestrzenne i bryły architektoniczne, a większe projekty realizuje we współpracy z innymi; tworzy aranżacje przestrzenne z gotowych elementów stosując układy kompozycyjne właściwe dla uzyskania zamierzonego wyrazu;
4. projektuje graficzne formy użytkowe (zaproszenie, okładka, plakat); kształtuje przestrzenne formy dekoracyjne i scenograficzne – indywidualnie i w zespole; umiejętności te wykorzystuje w przygotowywaniu imprez i uroczystości szkolnych, np. powiązanych z kalendarzem różnego typu świąt;
5. podejmuje próby integracji sztuk tworząc zespołowo teatr plastyczny (animacja form plastycznych w przestrzeni plus światło i dźwięk) oraz realizując inne rodzaje kreacji z pogranicza plastyki i pokrewnych dziedzin jak pantomima, taniec, film animowany;
6. stosuje różnorodne techniki plastyczne (proste techniki graficzne, rzeźbiarskie, malarskie, elementy obrazowania cyfrowego fotograficznego i z wykorzystaniem wybranych graficznych programów komputerowych);
7. podejmuje działania z zakresu estetycznego kształtowania otoczenia; projektuje i realizuje formy dekoracyjne, podnoszące estetykę otoczenia (wykorzystuje elementy gotowe, aranżując własny pokój, np. projektując nakrycie stołu na uroczystość rodzinną z wykorzystaniem m.in. dekoracji kwiatowej; uwzględnia zasady estetyki podawania potraw).

III. Opanowanie podstawowych wiadomości z zakresu kultury plastycznej, jej narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego. Uczeń:

1. zna dziedzictwo kulturowe najbliższego otoczenia, wymienia zabytki i dzieła architektury (historycznej i współczesnej);
2. zapoznaje się z twórczością artystów w obrębie „małej ojczyzny”;
3. rozumie znaczenie twórczości ludowej; rozróżnia różne jej formy; zna pojęcia sztuka ludowa i etnografia;
4. wymienia, rozpoznaje i charakteryzuje najważniejsze obiekty kultury wizualnej w Polsce, wskazuje ich twórców;
5. rozpoznaje wybrane, najbardziej istotne dzieła z dorobku innych narodów;
6. rozumie i charakteryzuje na wybranych przykładach z różnych dziedzin pojęcie stylu w sztuce;
7. wykazuje się znajomością najważniejszych muzeów i kolekcji dzieł sztuki w Polsce i na świecie;
8. zna i stosuje zasady prezentacji i upowszechniania dzieł zgodnie z prawem i etyką.

Wymagania edukacyjne:

Podczas ustalania oceny z plastyki szczególną uwagę zwraca się na wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki zajęć. Oprócz wiedzy i umiejętności równie ważna jest pozytywna postawa wobec przedmiotu. Składają się na nią: aktywne uczestnictwo w zajęciach, przynoszenie na lekcje odpowiednich materiałów i przyborów, przestrzeganie zasad BHP podczas posługiwania się narzędziami, efektywne gospodarowanie czasem przeznaczonym na ćwiczenia plastyczne, a także zachowywanie porządku w swoim miejscu pracy–zarówno podczas zajęć, jak i po ich zakończeniu. Nie bez znaczenia są też dobre wyniki osiągnięte w konkursach plastycznych, udział w szkolnych i pozaszkolnych uroczystościach (przygotowywanie oprawy plastycznej imprez), wykonywanie

ponadobowiązkowych prac plastycznych, przygotowywanie gazetek szkolnych lub informacji wzbogacających proces lekcyjny na podstawie różnych źródeł.

Ocenianie prac plastycznych:

- zgodność pracy z tematem lekcji,
- poprawność wykorzystanych układów kompozycyjnych,
- trafność doboru środków artystycznego wyrazu,
- umiejętność posługiwania się daną techniką plastyczną,
- pomysłowość w doborze materiałów i narzędzi,
- stosowanie niekonwencjonalnych, twórczych rozwiązań,
- oryginalność realizacji danego tematu
- estetyka pracy (ostatnie kryterium nie dotyczy uczniów cierpiących na różne dysfunkcje).

Wymagania konieczne

Spełnienie wymagań pozwala postawić ocenę dopuszczającą

Z pomocą nauczyciela uczeń:

- wymienia placówki działające na rzecz kultury,
- tłumaczy zasady zachowania się w muzeum,
- wskazuje zabytki znajdujące się w regionie,
- podaje nazwiska najwybitniejszych malarzy polskich i zagranicznych,
- wyjaśnia, kogo możemy nazywać twórcą ludowym,
- opisuje tradycje i symbole związane ze świętami Bożego Narodzenia oraz z Wielkanocą,
- nazywa elementy dzieła plastycznego (kreska, kropka, plama walorowa, barwa, światłocień, technika, faktura, kształt, kompozycja, perspektywa),
- wskazuje podstawowe środki wyrazu plastycznego znajdujące się w najbliższym otoczeniu i je opisuje,

- wyjaśnia znaczenie niektórych z omówionych na lekcji terminów plastycznych,

- wymienia nazwy niektórych z poznanych dziedzin sztuki (np. rysunek, malarstwo, grafika, rzeźba, architektura, sztuka użytkowa, sztuka ludowa oraz współczesne formy: fotografika, film, instalacja, happening),

- rozdziela dzieła należące do poszczególnych dziedzin twórczości artystycznej(rysunek, malarstwo, grafika, rzeźba, architektura, sztuka ludowa, rzemiosło artystyczne itd.),

- tłumaczy, czym zajmują się rysownik, malarz, grafik, rzeźbiarz i architekt,

- wskazuje różnice między rysunkiem a malarstwem,

- uzyskuje barwy pochodne, wykorzystując barwy podstawowe,

- wymienia podstawowe elementy warsztatu fotograficznego,

- nazywa niektóre gatunki filmowe,

- wskazuje środki masowego przekazu,

- wskazuje podstawowe narzędzia pracy plastyka i wykorzystuje je w minimalnym stopniu w swoich działaniach,

- podejmuje próby zastosowania elementów teorii w ćwiczeniach praktycznych,

- wykonuje zadania plastyczne o niewielkim stopniu trudności,

- utrzymuje w porządku swój warsztat pracy, stara się przestrzegać zasad BHP podczas działań na lekcji.

Wymagania podstawowe

Spełnienie wymagań pozwala postawić ocenę dostateczną. Uczeń:

- wymienia najstynniejsze polskie zabytki oraz zabytki znajdujące się w regionie,

- podaje przykłady dziedzin sztuki uprawianych przez twórców ludowych oraz wykorzystywanych przez tych artystów technik plastycznych,

- wyjaśnia znaczenie wybranych tradycji i symboli związanych ze świętami Bożego Narodzenia oraz z Wielkanocą,
- opisuje elementy dzieła plastycznego,
- tłumaczy znaczenie omówionych na lekcji terminów plastycznych,
- wymienia poznane podczas lekcji dziedziny sztuki,
- omawia poznane techniki malarskie, nazywając wykorzystywane w nich narzędzia i podłoża,
- wyjaśnia najważniejsze podziały barw,
- wskazuje elementy i układy tworzące daną kompozycję,
- przygotowuje ilustrację z zastosowaniem danego rodzaju kompozycji,
- rozpoznaje rodzaj kompozycji wykorzystanej w wybranych dziełach przedstawionych na reprodukcjach,
- wykonuje rysunek z zastosowaniem wybranej perspektywy,
- podaje najważniejsze cechy wybranych perspektyw malarskich,
- tłumaczy, czym różni się technika druku wypukłego od techniki druku wklęsłego,
- wymienia poszczególne rodzaje rzeźby,
- dokonuje podziału architektury ze względu na jej funkcje,
- wskazuje wytwory wzornictwa przemysłowego w najbliższym otoczeniu,
- projektuje przedmioty codziennego użytku,
- wyjaśnia, czym różni się fotografia artystyczna od fotografii użytkowej,
- określa różnice między dziełami kina artystycznego a filmami komercyjnymi,
- podaje funkcje wybranych środków masowego przekazu (telewizja, internet),
- rozpoznaje narzędzia pomocne w pracy rysownika, malarza, rzeźbiarza, grafika, fotografika i filmowca,

- omawia funkcje typowych narzędzi stosowanych w poszczególnych technikach plastycznych,
- przedstawia obiekty na płaszczyźnie i w przestrzeni, posługując się podstawowymi środkami wyrazu plastycznego,
- stosuje w działaniach artystycznych różne narzędzia i podłoża,
- dostrzega wpływ faktury użytego podłoża na efekt końcowy działań plastycznych,

Wymagania rozszerzające.

Spełnienie wymagań pozwala postawić ocenę dobrą.

Uczeń:

- określa rolę elementów plastycznych w swoim najbliższym otoczeniu,
- podaje nazwiska najwybitniejszych malarzy polskich i zagranicznych,
- wymienia najszlachetniejsze polskie zabytki i dzieła sztuki oraz zabytki znajdujące się w regionie,
- analizuje i interpretuje wybrane dzieła sztuki, stosując wiedzę zdobytą podczas lekcji,
- wskazuje najbliższy skansen,
- wyjaśnia, czym są pieta i świętek, oraz określa ich cechy na podstawie fotografii,
- omawia wybrane tradycje i symbole związane ze świętami Bożego Narodzenia oraz z Wielkanocą,
- charakteryzuje poszczególne dziedziny sztuki,
- opisuje wybrane środki wyrazu plastycznego i przyporządkowuje je do określonej grupy elementów tworzących dzieło,
- wymienia cechy poszczególnych rodzajów kompozycji,
- określa sposób przedstawiania przestrzeni oraz rodzaje faktury zastosowane w dziele zaprezentowanym na oglądanej reprodukcji,

- rozpoznaje, jakimi narzędziami posłużył się twórca dzieła poznawanego w postaci reprodukcji,
- wyjaśnia, jak stosować sztalugi, matrycę i dłuto,
- tłumaczy znaczenie poznanych terminów plastycznych, uzupełniając swoje definicje przykładami dzieł sztuki,
- omawia wpływ barw ciepłych i zimnych na samopoczucie człowieka,
- rozróżnia rodzaje malarstwa ze względu na przedstawianą tematykę (portret, pejzaż, martwa natura, malarstwo historyczne, rodzajowe itd.),
- charakteryzuje prace graficzne, zwracając szczególną uwagę na materiał użyty do wykonania matrycy,
- wskazuje różnice pomiędzy rzeźbą tradycyjną a kompozycją przestrzenną,
- dokonuje porównania wzornictwa przemysłowego z rzemiosłem artystycznym,
- wymienia podobieństwa między techniką malarską a techniką fotograficzną,
- nazywa środki wyrazu artystycznego wykorzystywane w filmie (perspektywa, światło, kolor) oraz określa ich wpływ na atmosferę dzieła,
- korzysta świadomie i krytycznie z przekazów medialnych, selekcionując informacje i wybierając właściwe treści,
- stosuje elementy wiedzy teoretycznej w ćwiczeniach praktycznych,
- używa waloru w działaniach plastycznych odpowiednio do tematu i charakteru pracy,
- wyjaśnia, w jaki sposób ukazać światłocień na rysunku,
- dobiera narzędzia i podłoża w zależności od charakteru i tematu wykonywanej pracy plastycznej,
- posługuje się właściwie przyborami i narzędziami plastycznymi,
- tłumaczy, do jakiego rodzaju farb należą tempera i plakatówka,
- porównuje środki wyrazu plastycznego zastosowane w dwóch wybranych dziełach malarskich zaprezentowanych na reprodukcjach,

- wykorzystuje dany rodzaj kompozycji oraz wybraną technikę plastyczną podczas tworzenia ilustracji,
- omawia wybrany obraz pod kątem zastosowanego rodzaju kompozycji,
- tłumaczy, na czym polega perspektywa przedstawiona na obrazie,
- dobiera rodzaj perspektywy do tematu wykonywanej pracy, wykorzystując w praktyce wiedzę teoretyczną,
- realizuje proste projekty w dziedzinie sztuki użytkowej,
- wykonuje prace plastyczne poprawne pod względem technicznym i estetycznym,
- określa rolę środków wyrazu, które zastosował w pracy plastycznej,

Wymagania dopełniające

Spełnienie wymagań pozwala postawić ocenę bardzo dobrą. Uczeń:

- dyskutuje na temat roli sztuki w życiu człowieka,
- wymienia nazwiska najwybitniejszych artystów polskich i zagranicznych (malarzy, rzeźbiarzy, architektów),
- zdobywa z różnych źródeł(internet, lokalna prasa, dostępne książki) informacje na temat artystów tworzących w regionie,
- wymienia placówki kultury znajdujące się w rodzinnej miejscowości lub najbliższej okolicy oraz wyjaśnia, czym się one zajmują,
- omawia rolę muzeów w procesie edukacji społeczeństwa,
- wykazuje się rozległą wiedzą na temat polskich zabytków,
- rozpoznaje wybrane dzieła architektury i sztuk plastycznych należące do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury,
- określa funkcje wybranych dzieł oraz wskazuje cechy wyróżniające je spośród innych tekstów kultury z danej epoki,
- posługuje się w swoich wypowiedziach podstawowymi terminami z poszczególnych dziedzin sztuki,

- bierze aktywny udział w dyskusji dotyczącej podobieństw i różnic między poszczególnymi dziedzinami sztuki,
- porównuje wybrane dzieła plastyczne pod kątem użytych w nich środków wyrazu plastycznego,
- omawia wybrane przykłady wytworów sztuki ludowej pod względem ich formy i użytego materiału,
- opisuje (w oparciu o przekazy ludowe) tradycje podtrzymywane w swoim regionie,
- wylicza różnice między malarstwem realistycznym od malarstwem abstrakcyjnym,
- określa cechy rzeźb należących do różnych rodzajów na podstawie wybranych przykładów,
- opowiada o wybranej zabytkowej budowli i charakteryzuje jej funkcje,
- analizuje wybrane wytwory wzornictwa przemysłowego i rzemiosła artystycznego pod kątem ich funkcjonalności i estetyki,
- omawia elementy dzieła plastycznego (kompozycja, światłocień, perspektywa, barwa) widoczne na wybranych fotografiach,
- określa gatunek filmu na podstawie zaprezentowanego fragmentu,
- korzysta z przekazów medialnych oraz wykorzystuje zawarte w nich informacje w swojej działalności twórczej,
- przestrzega praw autorskich,
- potrafi właściwie wykorzystać zdobytą wiedzę teoretyczną we własnej twórczości,
- operuje sprawnie wybraną techniką plastyczną,
- wykonuje oryginalne i pomysłowe prace zgodne z podanym tematem,
- wybiera technikę odpowiednią dla najlepszego wyrażenia tematu i analizuje ją pod kątem uzyskanych efektów plastycznych,
- tworzy prace, ujawniając bogatą wyobraźnię i zręczność wykorzystując możliwości wyrazu stwarzane przez różnorodne środki plastyczne oraz fakturę podłoża,

- realizuje proste projekty w zakresie form użytkowych, stosując m.in. narzędzia i wytwory multimedialne,
- posługuje się biegle poszczególnymi środkami wyrazu plastycznego,
- stosuje plamy walorowe w celu ukazania w rysunku światłocienia na przedmiotach,
- dokonuje ekspresji uczuć i nastrojów w pracy plastycznej za pomocą odpowiednio dobranych środków plastycznych,
- wykorzystuje umiejętnie różne rodzaje perspektywy w celu ukazania przestrzeni na płaszczyźnie,
- analizuje własną pracę pod kątem zastosowanych środków wyrazu plastycznego,
- bierze udział w konkursach plastycznych

Wymagania wykraczające

Spełnienie wymagań pozwala postawić ocenę celującą. Uczeń:

- wykazuje szczególne zainteresowanie sztukami plastycznymi,
- uzasadnia swoje upodobania estetyczne,
- ciekawie opowiada o zabytkach swojego regionu,
- gromadzi dodatkowe wiadomości związane z plastyką,
- kolekcjonuje reprodukcje dzieł plastycznych i książki o sztuce,
- orientuje się w wydarzeniach plastycznych odbywających się w kraju i na świecie (wystawy, konkursy, biennale),
- uczęszcza do galerii, muzeów itp.,
- wymienia nazwiska wybitnych artystów działających w jego miejscowości lub regionie,
- ocenia znaczenie twórczości wybranego artysty i jego zasługi dla środowiska lokalnego, regionu, kraju, świata,

- bierze czynny udział w zajęciach plastycznych,
- analizuje prezentowane obiekty pod kątem ich treści, formy i emocjonalnego oddziaływania,
- wykonuje prace dodatkowe będące uzupełnieniem treści poznanych na lekcji(opracowuje referaty traktujące o zagadnieniach poruszanych w literaturze przedmiotu, wykonuje pomoce dydaktyczne itp.),
- wykorzystuje zdobytą wiedzę teoretyczną w działaniach plastycznych
- aktywnie uczestniczy w życiu kulturalnym szkoły (gazetki szkolne, dekoracje okolicznościowe) i regionu,·